

TRADYCJE OD POKOLEŃ. NIEMATERIALNE DZIEDZICTWO KULTUROWE W POLSCE – OTWARCIE WYSTAWY W OSTROŁĘCE JUŻ 21 WRZEŚNIA!

Posted on 15 września 2023

Kurpiowszczyzna to kolejny przystanek z ogólnopolskiej trasy prezentacji wystawy „Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce”. Dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz dyrektor Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce, zapraszają na otwarcie wystawy oraz konferencję i prezentacje depozytariuszy z województwa mazowieckiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego.

Niematerialne dziedzictwo kulturowe to przekazywane z pokolenia na pokolenie tradycje, zwyczaje, obrzędy i umiejętności odziedziczone po przodkach. Na Liście reprezentatywnej niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO znajduje się pięć polskich wpisów: szopkarstwo krakowskie, kultura bartnicza, sokolnictwo, dywany kwiatowe przygotowywane na procesje Bożego Ciała oraz tradycje flisackie. W 2023 roku obchodzimy 20-lecie Konwencji UNESCO dotyczącej ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego i 10-lecie Krajowej listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego w Polsce. Z tej okazji Narodowy Instytut Dziedzictwa organizuje wystawę "Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce" prezentowaną w 6 miastach Polski, wraz z sesjami, spotkaniami i konferencjami poświęconymi tematowi niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

21 września o godz. 13.00, w Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce, odbędzie się otwarcie wystawy oraz regionalne obchody jubileuszu niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Konferencji będą towarzyszyły prezentacje depozytariuszy z województwa mazowieckiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego.

Mazowsze będą reprezentowali depozytariusze następujących elementów wpisanych na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego:

- Tradycyjne święcenie pokarmów w Dąbrowie Chotomowskiej,
- Bartnictwo (depozytariusze bartnictwa na Kurpiach),
- Wypiek bysków i nowych latek Kurpiów Puszczy Zielonej,

- Hafciarstwo z nadwiślańskiego Urzecza,
- Wycinankarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej,
- Bursztyniarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej,
- Hafciarstwo kurpiowskie z Puszczy Białej,
- Hafciarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej,
- Wielkanocne barabanienie w Iłży.

Warmię i Mazury będą reprezentowali depozytariusze wpisów:

- Gwara warmińska jako nośnik tradycji ustnych
- Umiejętność wytwarzania czepców warmińskich

Natomiast **Podlasie będą reprezentowali** depozytariusze kultury bartniczej.

Wystawę plenerową „Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce” będzie można oglądać do 25 października 2023 roku, na placu gen. Józefa Bema w Ostrołęce.

Od 2013 roku Narodowy Instytut Dziedzictwa, działając w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, prowadzi [Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego Polski](#). To zestawienie różnorodnych wyrazów żywego dziedzictwa kulturowego z całego kraju. Obecnie na liście znajduje się 83 zjawiska, takie jak tworzenie koronek koniakowskich, skubanie pierza na Śląsku Opolskim, zabawkarstwo żywiecko-suskie, tradycyjne szkutnictwo Pucka czy muzyka carillonowa.

Jak wyjaśnia Dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa utworzenie Krajowej listy jest niezwykle istotne nie tylko dla zachowania polskich tradycji, ale również promowania ich na świecie:

– Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego ma niezwykle istotne zadanie: przedstawienie bogactwa i różnorodności żywego dziedzictwa niematerialnego oraz wyrażenie uznania dla społeczności kultywujących własne tradycje. Jednocześnie tworzy ona podstawę do umieszczenia przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego z terenu naszego kraju na międzynarodowych listach, prowadzonych przez UNESCO, co jest istotnym elementem promocji polskich tradycji w świecie – mówi dr hab. Katarzyna Zalasieńska.

Wycinankarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej

Tradycyjna wycinanka kurpiowska z Puszczy Zielonej jest ozdobą wykonywaną z białego lub kolorowego papieru. Artyści tego rzemiosła nie tylko odtwarzali wzory tradycyjnych wycinanek, takich jak leluje, lasy, monstrancje czy gwiazdy, lecz także tworzyli swoje własne interpretacje, nadając im unikalny styl. Dzięki papierowi i precyzyjnym dłoniom, posługując się nożycami do strzyżenia owiec,

byli w stanie formować dzieła, które łączyły delikatność faktury z wyrazistą formą. Ta papierowa sztuka zdobnicza pojawiła się na Kurpiach w połowie XIX wieku i praktykowana jest do dziś. W przeszłości wycinanki można było znaleźć na ścianach domów lub używane jako firanki w oknach. W dzisiejszych czasach częściej są one pięknie oprawiane i wystawiane jako ozdoby ścienne lub eksponowane na honorowych miejscach na kredensach w domach. Wycinankarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej w 2020 r. zostało wpisane na [Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego](#).

Bursztyniarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej

Kurpie, podobnie jak Pomorze, mają długą historię związaną z bursztynem. Wydobycie tego cennego surowca przez wieki stał się integralną częścią życia w Puszczy Zielonej. Bursztyn był znaleziskiem zarówno na powierzchni ziemi, jak i w rzekach czy stawach. Kurpie rozwijali wiedzę na temat miejsc, gdzie mógł występować bursztyn, obserwując kolor wody i ziemi. Doświadczeni bursztyniarze potrafili również rozróżnić, czy znaleziona bryłka nadaje się do wyrobów czy do kadzideł.

Dziś jest niewielu bursztyniarzy na Kurpiach, ale starają się przekazać swoją wiedzę i tradycję zarówno w rodzinach, jak i poprzez organizację edukacyjnych wydarzeń w regionie, aby zachować tę cenną dziedzictwo. Bursztyniarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej zostało wpisane na [Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego](#) w 2022 roku.

Umiejętność wytwarzania czepców warmińskich

Najstarsze informacje o nakryciach głowy kobiet na Warmii i Mazurach pochodzą z XVII wieku. Czepiec warmiński, nazywany także twardą mycką lub galonkiem, to dawniej część tradycyjnego stroju zamężnych Warmianek. Składał się z denka, otoku i wstążek. Denko miało kształt podkowy i było usztywnione, stąd określenie "twarda micka". Haft wykonywano z wykorzystaniem złotych lub srebrnych nici na materiałach takich jak jedwab, aksamit lub adamaszek. Motywy "drzewa życia," granatu i kwiatów były często używane w dekoracji denka, a także dodawano cekiny i kolorowe blaszki, co sprawiało, że czepiec prezentował się bardzo efektownie. Umiejętność wytwarzania czepców warmińskich jest pielęgnowana poprzez liczne spotkania popularyzatorskie, warsztaty rękodzielnicze, a także poprzez używanie go jako wyrazu przynależności do regionu, np. podczas świąt. Umiejętność ta została wpisana na [Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego](#) w 2021 roku.

Program Jubileuszu 20-lecia Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego i 10-lecia Krajowej listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego w województwie mazowieckim:

Kiedy: 21 września 2023 roku

Gdzie: Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce, plac Generała Józefa Bema 8

13:00

Otwarcie wystawy „Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce” - Plac gen. Józefa Bema

13:30

Prezentacja rękodzieła oraz regionalnych tradycji - Stoiska w Muzeum Kultury Kurpiowskiej

14:30

Zwyczaje i tradycje na Krajowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego – Katarzyna Sadowska-Mazur, Kierownik zespołu ds.

niematerialnego dziedzictwa kulturowego, NID

Niematerialne dziedzictwo kulturowe województwa podlaskiego i warmińsko-mazurskiego – Marta Liszewska, koordynator ds.

niematerialnego dziedzictwa kulturowego, NID

Niematerialne dziedzictwo kulturowe województwa mazowieckiego – Anna Borkowska-Kniołek, zespół komunikacji NID

15:30

Koncert muzyki tradycyjnej

Organizatorem jest Narodowy Instytut Dziedzictwa we współpracy z Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce.

Wystawa została objęta honorowym patronatem Polskiego Komitetu do spraw UNESCO.

Organizacja jubileuszu „**10 lat Krajowej listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego**” jest finansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.